



מספר הקורס: 1030202

שם הקורס בעברית: הנרטיב המקראי: מהתנחלות בארץ למלוכה - מנהיגות, מאבקים, ובניית עם

The Biblical Narrative: From Settling the Land to **שם הקורס באנגלית:** Kingship–Leadership, Struggles, Building a Nation

שנה"ל: תשפ"ג

שם המרצה: ד"ר אורית אבנרי

שם תוכנית הלימודים: התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שו"ס

משך והיקף הקורס: סמסטר ב', 4 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 4 נ"ז

דרישות קדם: מבוא למקרא

מועד שעות הקבלה: יום שני 10-12

פרטי קשר של המרצה: or.avnery@gmail.com

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בתקופה הסוערת של דור הכניסה לארץ, ההתיישבות והגישוש אחר צורת מנהיגות רצויה. נתחיל בעיון בספר יהושע ונסיים בתחילת ספר שמואל א, כאשר במרכז עיוננו יעמוד הספר הדרמטי, ספר שופטים.

יש בספר זה תימות רבות ומגוונות והוא עשיר בז'אנרים ובאופני כתיבה. נוכל למצוא בו שירה, משל, נדר וחידות. סיפורים אישיים לצד מהלכים לאומיים. הופעת מלאך מדבר ואיש אלוהים מבשר, נקרא בו על תקופות רוגע לצד כאוס מוחלט. נשים מובילות, אף בשדה הקרב לצד נשים מובלות, עד למותן הטרגי. מנהיגים מרשימים לצד מנהיגים המעלים סימני שאלה רבים בנוגע לאופן תפקודם. נשים זרות חיוביות, מצילות ונאמנות לצד נשים זרות שליליות, מהרסות ובוגדניות. משפחות מתפקדות לצד משפחות הקורסות לתוך עצמן. ומעל הכל מרחפת השאלה – איזו מנהיגות ראויה לעם היושב בארצו, היכן ומתי נמצא אותה, וכיצד בונים חברה מתפקדת באופן מיטבי.

מטרת הקורס:

בקורס נקרא את הספר כולו, נשווה עם סיפורי מקרא אחרים ועם שכתובים בספרות החיצונית. נדון בפרשנות המסורתית כמו גם במאמרים מחקרניים מגוונים. הסטודנטים יתבקשו לגלות בקיאות בפרקים הנידונים, כשמטרתנו המשותפת תהיה להעמיק ברעיונות המרכזיים שבאים לידי ביטוי בסיפורים ובדמויות.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

עבודת אמצע – הצגת מאמר באנגלית לפני כל הקבוצה: סיכום הטענות המרכזיות, המהלך, המתודה הפרשנית, חשיבותו של המאמר בעיניכם וכן הובלת דיון סביב נקודה מסוימת מן המאמר שתבחרו. לאחר הדיון בשיעור – הגשת סיכום בכתב באורך 2 עמודים. 30% מן הציון

עבודת סוף – בחירת סיפור או דמות. דיון בשאלת יסוד שעולה תוך ניתוח דקדקני של הפסוקים עצמם, ועריכת עיון משווה בין המסופר עליה במקרא לבין הופעתה בספרות בתר מקראית או בשירה העברית המודרנית וכן בין הסיפור לבין מקום אחר במקרא שכדאי להשוות לשם את הסיפור. המטרה היא גיבוש טענה פרשנית ותימתית, תוך שימוש במחקר קודם. העבודה בהיקף של 8 עמודים

ציון עובר בקורס: 60

ספרות מומלצת לעיון במהלך הקורס כולו:
אמית יאירה, **שופטים** - סדרת מקרא לישראל, מגנס-עם עובד, 1999
קויפמן יחזקאל, **שופטים**, קרית ספר 1962

פירוט השיעורים (מפגשים), הנושאים הנלמדים בכל שיעור וקריאת החובה והקריאה

המומלצת בכל שיעור:

1. מבוא לספר שופטים – מבנה הספר ואופיו.
קריאת חובה: בובר מרדכי מרטין, "שלטון אלוהים ושלטון אדם", תורת הנביאים, מוסד ביאליק תש"י, עמ' 57-66.
2. פתיחה – פרק א. מרכזיותו של שבט יהודה.

קריאת חובה:

שופטים א-ב

וולצר מיכאל, "כיבוש ומלחמת קודש", **בצילו של אלוהים – פוליטיקה במקרא**, מכון שלום הרטמן 2016, עמ' 53-66.

3. כשלון ההורשה והעמים המוזכרים.

קריאת חובה:

Brettler Marc, "The Book of Judges: Literature as Politics," *Journal of Biblical Literature* 108 (1989), 395-418.

4. אהוד בן גרא.

קריאת חובה:

שופטים ג

Brettler Marc, "Never the Twain Shall Meet? The Ehud Story as History and Literature", *HUCA* 62 (1991), pp. 285-304.

קריאה מומלצת:

אמית יאירה, "סיפור אהוד - הצלחת התכסיס האנושי מכוח הרצון האלוהי", **ספר שופטים – אמנות העריכה**, ספריית האנציקלופדיה המקראית, מוסד ביאליק 1992, עמ' 159-184.

5. יעל, דבורה ברק וסיסרא.

קריאת חובה:

שופטים ד

Assis Elie, "Man, Woman and God in Judg 4", *Scandinavian Journal of the Old Testament* 20 (2006), pp. 110-124.

6. שירת דבורה והיחס בין השירה והסיפור

קריאת חובה:

שופטים ה

Niditch Susan, "Eroticism and Death in the Tale of Jael", Bach A. (ed.), *Woman in the Hebrew Bible: A Reader*, New York 1999, pp 305-316.

קריאה מומלצת:

שמש יעל, "ולא עשה עמי חטא לטמאה ולבשת" (יהודית יג, טז): סיפור יהודית כסיפור מתקן לסיפור יעל וסיסרא", **שנתון לחקר המקרא והמזרח הקדום** טז (תשס"ו), עמ' 159-177.

7. גדעון

קריאת חובה:

שופטים ו-ח

Klein Abensohn Lillian, "The Art of Irony: The Book of Judges", *Words, Ideas, Worlds: Biblical Essays in Honour of Yairah Amit*, A. Brenner & F.H. Polak (eds.), 2012, pp. 133-144.

קריאה מומלצת:

שלום-גי'א חוה, "מקבילות ספרותיות פנימיות במחזור הסיפורים על גדעון", **אלה תולדות גדעון – מחזור סיפורים מקראי בראי מקבילותיו**, רסלינג 2013, עמ' 39-86.

8. גדעון

קריאת חובה:

Olson D.T., "Buber, Kingship, and the Book of Judges: A Study of Judges 6-9 and 17-21", in: B. F. Batto, K. L. Roberts (eds.) *David and Zion*, Winona Lake, 2004, pp. 199-218.

קריאה מומלצת:

שלום-גי'א חוה, "בין סיפור הקמת האפוד (שופטים ח כד-כז) לסיפור הקמת העגל (שמות לב)", **שנתון לחקר המקרא והמזה"ק יז (תשס"ז)**, עמ' 21-41.

9. גדעון - המשך

קריאת חובה:

גרסיאל מ', "מדרשי שמות של אישים ומקומות כתכסיס ספרותי בספר שופטים", **בית מקרא** נג (תשסח), עמ' 59-82.

10. אבימלך ומשל יותם

קריאת חובה:

שופטים ט-י

סימון אוריאל, "משל יותם – המשל ושברו ומסגרתם הסיפרותית", **תרביץ** ל"ד (תשכ"ה), עמ' 1-34.

קריאה מומלצת:

עסיס אליהו, "משל יותם", **למען עמו ולמען עצמו – סיפורם של שלושה מנהיגים בספר שופטים**, ידיעות אחרונות 2006, עמ' 114-124.

11. יפתח

קריאת חובה:

שופטים יא-יב

יעקבס יהונתן, "לא אוסיף להושיע אתכם" – הרקע לכישלוננו של השופט יפתח", **עיוני מקרא ופרשנות י** (2011), עמ' 71-95.

12. בת יפתח

קריאת חובה:

M. Bal, "Dealing/With/Women: Daughters in the Book of Judges", in: A. Bach (ed.), *Women in the Hebrew Bible*, New York 1999, pp. 317-333.

13. שמשון

קריאת חובה:

שופטים יג-טז

עסיס אליהו, "משמעות סיפור לידת שמשון (שופטים יג)", **שנתון לחקר המקרא והמזה"ק טו** (תשס"ה), עמ' 21-38.

קריאה מומלצת:

זקוביץ יאיר, "לדת שמשון (פרק יג)", **חיי שמשון**, מאגנס תשמ"ב, עמ' 19-83.

14. שמשון

קריאת חובה:

Smith Carol, "Delilah: A Suitable Case for (Feminist) Treatment?", A. Brenner (ed.), *Judges: The Feminist Companion to the Bible (Second Series)*, Sheffield 1999, pp. 93-116.

15. שמשון

קריאת חובה:

Exum J. Cheryl, "Samson and his God: Modern Culture Reads the Bible", *Words, Ideas, Worlds: Biblical Essays in Honour of Yairah Amit*, A. Brenner & F.H. Polak (eds.), 2012, pp. 70-92.

16. פסל מיכה

קריאת חובה:

שופטים יז-יח

B. D. Cox, S. Ackerman, "Micah's Teraphim", *JHS* 12 (2012), pp. 1-37

קריאה מומלצת:

רואי מיכה, "סיפורי מסע שבטיים ולאומיים", **מסע בין סיפורים – קריאה ז'אנרית בסיפורי מסע במקרא**, כרמל 2018, עמ' 172-158.
מינקה עומר, "מעמדה המשפטי של אם מיכה וטיבו של הכסף שהושב לה", **ומלך אין בישראל – משפט ופוליטיקה בסיום ספר שופטים**, רסלינג 2019, עמ' 64-35.

17. פלגש בגבעה

קריאת חובה:

שופטים יט-כא

Klein R. Lillian, "A Spectrum of Female Characters in the Book of Judges", *A Feminist Companion to Judges*, A. Brenner (ed.), 1993, pp. 24-71.

18. מלחמת האחים בסיום הספר

קריאת חובה:

E. M. M. Eynikel, "Judges 19-21, An 'Appendix: Rape, Murder, War and Abduction", *Communio Viatorum* 47 (2005), pp. 101-115.

קריא מומלצת:

Y. Amit, "Literature in The Service of Politics: Studies in Judges 19-21", in: H. Graf Reventlow, Y. Hoffman, B. Uffenheimer (eds.), *Politics and Theopolitics in the Bible and Postbiblical Literature*, Sheffield 1994, pp. 28-40.

שפירא אמנון, "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה – האמנם אנרכיה?", **דמוקרטיה ראשונית במקרא – יסודות קדומים של ערכים דמוקרטיים**, הקיבוץ המאוחד 2009, עמ' 260-240.

19. פתיחת ספר שמואל – עלי ובניו

קריאת חובה:

שמ"א א-ד

Y. Zimran, "Divine vs. Human Authority in the Book of Samuel", in: W. Dietrich, C. Edenburg (eds.), *The Book of Samuel: Histories – History - Reception History*, Leuven 2016, pp. 403-412.

20. שמואל – סיפור הלידה והתבגרות

קריאת חובה:

בובר מרדכי מרטין, "שמואל והשתלשלות הרשויות בישראל", **דרכו של מקרא – עיונים בדפוסי סגנון בתנ"ך**, מוסד ביאליק תשכ"ד, עמ' 238-269.

21. משפט המלך והמתח בין מלך ונביא

קריאת חובה:

שמ"א ח, דברים יז

22. דוגמאות למתח בין מלך ונביא. מקרה בוחן – דוד ובת שבע.

קריאת חובה:

שמ"ב יא-יב, מל"א כא

פרי מנחם ושטרנברג מאיר, "המלך במבט אירוני: על תחבולותיו של המספר בסיפור בת שבע ועל שתי הפלגות", **הספרות 2** (1968), עמ' 263-292.

23. המשך הדיון. מקרה בוחן – כרם נבות

קריאת חובה:

זקוביץ יאיר, "כרם היה לנבות", מוסף לספרו של מ' וייס, **המקרא כדמותו: שיטת האינטרפרטציה הכולית**, מהדורה שלישית מתוקנת ומורחבת, מוסד ביאליק, ירושלים תשמ"ז, עמ' 354-377.

24. נסיון מלוכה ראשון – שאול

קריאת חובה:

שמ"א ט-טו

25. נסיון מלוכה שני- דוד

קריאת חובה:

שמ"א טז- שמ"ב ז

26. סיכום ותובנות